

JAK ZMIENIĆ BUDŻET PARTYCYPACYJNY?

Raport z przebiegu pierwszego etapu konsultacji społecznych

12 kwietnia – 10 maja 2018

O KONSULTACJACH

Konsultacje społeczne nt. zmian w warszawskim budżecie partycypacyjnym były prowadzone od 12 kwietnia do 10 maja 2018. W tym czasie zbierane były opinie i propozycje mieszkańców na temat tego, jak mogłyby wyglądać poszczególne etapy budżetu partycypacyjnego w Warszawie.

Celem przeprowadzenia konsultacji było włączenie mieszkańców na jak najwcześniejszym etapie w przygotowanie zmian w procedurze budżetu partycypacyjnego w Warszawie.

Konsultacje społeczne zostały zorganizowane przez Centrum Komunikacji Społecznej Urzędu m.st. Warszawy.

Planując konsultacje, Centrum Komunikacji Społecznej Urzędu m.st. Warszawy wyróżniło cztery obligatoryjne etapy, które muszą być uwzględnione w procesie budżetu partycypacyjnego (zgodnie ze Standardami procesów budżetów partycypacyjnych w Polsce): opracowywanie i zgłaszanie pomysłów, dyskusje o zgłoszonych propozycjach, ocena możliwości realizacji pomysłów, wybór propozycji do realizacji. W ramach konsultacji mieszkańcy mogli proponować sposób realizacji i kolejność poszczególnych etapów, nowe etapy, a także zgłaszać ogólne propozycje usprawnienia procesu.

AKCJA INFORMACYJNA

Organizatorom konsultacji zależało, aby informacja trafiła do mieszkańców zainteresowanych problematyką budżetu partycypacyjnego, a zwłaszcza tych osób, które uczestniczyły już w budżecie partycypacyjnym np. poprzez zgłoszenie pomysłu lub zagłosowanie na pomysły.

W ramach akcji informacyjnej wykorzystane zostały następujące metody:

1. Wiadomość e-mail została rozesłana:
  - do osób, które głosowały i zgłosiły pomysł do budżetu partycypacyjnego,
  - do organizacji pozarządowych oraz instytucji tj. miejsca aktywności lokalnych, domy kultury itp., realizujących działania w obszarze partycypacji,
  - do koordynatorów ds. budżetu partycypacyjnego.
2. Informacja o konsultacjach została zamieszczona w Internecie:
  - na stronie www.konsultacje.um.warszawa.pl, www.twojbudzet.um.warszawa.pl,
  - na profilach facebookowych: <https://www.facebook.com/budzetpartycypacyjnywarszawa> oraz <https://www.facebook.com/konsultacjespolecznewarszawa/>,
  - wykupiona została reklama na facebooku zachęcająca do wzięcia udziału w konsultacjach.
3. Informacja prasowa została rozesłana do mediów.

SPOSOBY ZBIERANIA OPINII

Propozycje oraz sugestie mieszkańców zbieraliśmy w trakcie 2 warsztatów oraz 4 punktów konsultacyjnych. W warsztatach uczestniczyły łącznie 22 osoby, a z możliwości przekazania swoich sugestii w punktach konsultacyjnych skorzystało łącznie 17 osób. W raporcie zostały uwzględnione też opinie mieszkańców, którzy wyrazili chęć uczestniczenia w konsultacjach, ale z różnych przyczyn nie mogli dotrzeć do punktów konsultacyjnych i swoje uwagi przestali mailowo.

Warsztaty:

- **21 kwietnia (sobota)**, godz. 11:00-15:00,
Centrum Aktywności Międzypokoleniowej, ul. Nowolipie 25B
- **23 kwietnia (poniedziałek)**, godz. 18:00-21:00,
Centrum Kreatywności Targowa, ul. Targowa 56

Punkty konsultacyjne:

- **19 kwietnia (czwartek)**, godz. 9:00-17:00,
Urząd m.st. Warszawy, ul. Niecała 2, sala nr 130
- **25 kwietnia (środa)**, godz. 17:00-20:00,
Centrum Społeczne Paca 40, ul. Paca 40
- **26 kwietnia (czwartek)**, godz. 15:00-18:00,
Centrum Aktywności Międzypokoleniowej, ul. Nowolipie 25B
- **10 maja (czwartek)**, godz. 17:00-20:00,
Miejsce Aktywności Lokalnej, ul. Grójecka 109

OPINIE ZEBRANE W TRAKCIE KONSULTACJI

Opinie i propozycje zebrane w trakcie konsultacji znajdują się w poniższej tabeli. Zostały przekazane pracownikom Centrum Komunikacji Społecznej Urzędu m.st. Warszawy do analizy i dalszych prac nad zmianą procedury warszawskiego budżetu partycypacyjnego.

Informacje o dalszych podejmowanych działaniach zw. z przygotowaniem nowego modelu budżetu partycypacyjnego pojawiają się na stronie: www.twojbudzet.um.warszawa.pl

OPRACOWYWANIE I ZGŁASZANIE POMYSŁÓW

1. Opracowanie i ogłoszenie jasnych zasad dotyczących zgłaszania pomysłów:
  - Przygotowanie zrozumiałego podziału zadań oraz zdefiniowanie zadań dzielnicy i jednostek;
  - Doprecyzowanie tego, jak szczegółowy powinien być zgłaszany pomysł: czy mieszkaniec zgłasza pomysł, który doprecyzowuje urząd, czy zgłaszany pomysł powinien być już bardzo szczegółowy;
2. Wsparcie mieszkańców przy zgłaszaniu i opracowywaniu pomysłów:
  - Organizowanie spotkań na etapie zgłaszania pomysłów np. z osobami mającymi doświadczenie w budżecie partycypacyjnym;

- Organizowanie wydarzeń tj. Maratony pisania projektów, na których mieszkańcy mogą spotkać się z wieloma pracownikami urzędu. Pracownicy powinni być przygotowani merytorycznie;
  - Stworzenie mapy potrzeb / banku pomysłów / inkubatora pomysłów – bazy wiedzy o potrzebach, z której mieszkańcy mogliby czerpać inspiracje przy zgłaszaniu pomysłów;
  - Przygotowanie rozbudowanego przykładowego cennika działań „ile kosztuje miasto”, który będzie pomocny przy szacowaniu kosztów;
  - Stworzenie zespołu do oceny pomysłów (jeszcze przed ich zgłoszeniem), w skład którego wejdą: (potencjalny) autor pomysłu, koordynator ds. budżetu partycypacyjnego, osoby przygotowane do analizy zgłoszonych pomysłów (angażowanie wszystkich, którzy są w stanie coś wniesić w kontekście realizacji pomysłu);
3. Modyfikacja formularzy:
- Dodanie na formularzu zgłaszania pomysłów pola z możliwością wpisania propozycji jednostki weryfikującej;
  - Rezygnacja z formularza listy poparcia;
4. Modyfikacja harmonogramu procesu budżetu partycypacyjnego, aby zgłaszanie pomysłów odbywało się w kwietniu/maju.
5. Dodatkowe obowiązki dla autorów pomysłów:
- Autor pomysłu powinien przygotowywać analizę SWOT albo przedstawić argumenty „za realizacją” i „przeciwko realizacji” zgłoszonego pomysłu;
  - Rozmowa z okolicznymi mieszkańcami. Wprowadzenie wymogu dla autorów pomysłów, żeby porozmawiali o swoim pomysle z osobami, których ten pomysł będzie dotyczył np. listy poparcia powinny zawierać podpisy osób mieszkających w okolicy danego pomysłu.
6. Dodatkowe ułatwienia dla autorów pomysłów:
- Lista poparcia dla wszystkich pomysłów autora. Wprowadzenie ułatwień w zakresie zbierania podpisów na listach poparcia dla autorów pomysłów, którzy zgłaszają kilka propozycji;
  - Umożliwienie zgłaszania pomysłów za pośrednictwem pełnomocników, które kontaktowałyby się z urzędem (osób doświadczonych w budżecie partycypacyjnym);
  - Umożliwienie zgłoszenia potrzeby (bez konkretnego rozwiązania) z zachowaniem możliwości wyboru: zgłoszenie potrzeby albo zgłoszenie „gotowego” rozwiązania;
  - Usprawnienie współpracy koordynatorów ds. budżetu partycypacyjnego z mieszkańcami – koordynatorzy powinni „zaopiekować się mieszkańcem” i udzielać już na początku (jeszcze przed zgłoszeniem pomysłu) wstępnych informacji nt. możliwości realizacji pomysłów.
7. Ograniczenie możliwości zgłaszania pomysłów:
- Politycy (radni i parlamentarzyści) nie powinni mieć możliwości zgłaszania pomysłów;
  - Urzędnicy u których mogłoby zachodzić podejrzenie konfliktu interesu np. weryfikowaliby zgłoszone przez siebie pomysły nie powinni mieć możliwości zgłaszania pomysłów.

DYSKUSJE O ZGŁOSZONYCH PROPOZYCJACH

1. Organizacja spotkań dyskusyjnych:

- Spotkania dyskusyjne powinny odbywać się lokalnie (jak najbliżej zgłoszonych pomysłów);
- Spotkania dyskusyjne o pomysłach powinny odbywać się w terminach (dniach i godzinach) przystępnych dla większości mieszkańców;
- Autorzy powinni mieć kilka terminów spotkań do wyboru (dopasowanie się do autora);
- Mieszkańcy powinni być lepiej informowani o spotkaniach dyskusyjnych oraz powinni być zachęceni do uczestnictwa. Wykorzystanie w tym celu zarządców wspólnot mieszkaniowych, administratorów spółdzielni mieszkaniowych itd.;
- Spotkania dyskusyjne powinny mieć bardziej atrakcyjną dla mieszkańca formę np. odbywać się w trakcie lokalnych wydarzeń lub w przestrzeni miejskiej.

2. Przebieg spotkań dyskusyjnych:

- Jednolite zasady prezentacji pomysłu na spotkaniu dyskusyjnym (w Regulaminie powinny się znaleźć stosowne zapisy na ten temat);
- Pokazywanie lokalizacji zgłoszonych/dyskutowanych pomysłów na mapie;
- W trakcie spotkań dyskusyjnych, autorzy powinni mieć więcej czasu na dyskusję (dyskusja nie powinna być ucinana w trakcie).

3. Przesyłanie informacji zwrotnych nt. wstępnych wyników weryfikacji jeszcze przed spotkaniami dyskusyjnymi, żeby móc o tym rozmawiać na spotkaniu.

OCENA MOŻLIWOŚCI REALIZACJI POMYSŁÓW

1. Komunikacja pomiędzy pracownikami urzędu i autorami pomysłu:

- Opisanie praw i obowiązków pracowników urzędów oraz autorów pomysłów na etapie weryfikacji;
- W przypadku braku możliwości porozumienia pomiędzy autorem pomysłu a pracownikiem urzędu weryfikującym pomysł, umożliwienie skorzystania z pomocy „z zewnątrz” np. innego urzędnika (z innej dzielnicy/jednostki) lub eksperta;
- Umożliwienie autorom zmiany urzędnika, który weryfikuje ich pomysł;
- Wprowadzenie ankiety (lub innej formy oceny) dotyczącej satysfakcji autora pomysłu ze współpracy z urzędnikiem (weryfikującym lub koordynatorem);
- Koncentracja na szukaniu rozwiązań - pomoc w opracowaniu projektów spełniających kryteria, a nie na szukaniu wad. Skupienie się na potrzebach (bardziej niż na ocenie zaproponowanych rozwiązań), jakie mają zostać spełnione poprzez zgłoszony pomysł i proponowanie przez urzędników rozwiązań;
- Przypomnienie autorom o terminach w trakcie weryfikacji np. przypomnienie o terminie odniesienia się do uwag przesłanych przez osobę weryfikującą.

2. Komunikacja wewnętrzna (wewnątrz urzędu):

- Opisanie w Regulaminie zasad współpracy pomiędzy dzielnicami i jednostkami miejskimi, aby uzyskać jedną ocenę możliwości realizacji danego pomysłu.

3. Informowanie mieszkańców o pomysłach, które zostały dopracowane i zweryfikowane pozytywnie (nie informować o tych, które zostaną zweryfikowane negatywnie).

4. Modyfikacja zgłoszonego pomysłu:

- Zachowanie możliwości poprawiania swojego pomysłu oraz wydłużenie czasu przeznaczanego na jego poprawienie;
- Określenie możliwości wprowadzania zmian w zgłaszanych pomysłach. Autor może opisać co jest ważne i „nienegocjowalne”, a co można zmienić lub z czego można zrezygnować w trakcie weryfikacji.

5. Przebieg weryfikacji:

- Włączenie w weryfikację (w razie konieczności) konserwatora zabytków oraz projektanta krajobrazu lub specjalisty w dziedzinie planów zagospodarowania przestrzeni;
- Weryfikacja projektów przez radnych Rad osiedli (np. „małych” - do 20 tys. zł);
- Sprawdzenie, czy dany pomysł spowoduje ewentualne konflikty;
- Dodanie kryterium weryfikacji: celowość / sensowność;
- Powinny być jasno sformułowane zasady dotyczące możliwości odwołania się od wyniku weryfikacji;
- Dodanie kryterium: trwałość i efektywność, aby na etapie weryfikacji brać pod uwagę, na ile projekt ma szansę wnieść trwałą zmianę w społeczności do której jest adresowany, jaka jest wysokość kosztów vs spodziewane rezultaty itp.;
- Wymaganie pozyskania zgody na realizację danego pomysłu, jeżeli jego realizacja wiąże się z pewnymi uciążliwościami dla innych mieszkańców np. hałas. Za pozyskanie zgody powinien być odpowiedzialny Urząd m.st. Warszawy;
- Szacowanie kosztów projektów „z górką”, aby nie zabrakło pieniędzy w trakcie realizacji;
- Dokładne zwracanie uwagi na to, żeby projekt nie był przygotowany w taki sposób, że tylko jeden wykonawca na rynku może go zrealizować;
- Wskazanie ryzyk i konsekwencji realizacji danego pomysłu, oraz opisanie ich w karcie weryfikacji, aby mieszkańcy wybierali pomysły do realizacji bardziej świadomie;
- Zadbanie o lepsze przygotowanie pracowników dzielnicy, którzy weryfikują zgłoszone pomysły.

6. Umożliwienie mieszkańcom wyrażenia protestu wobec zgłoszonego pomysłu. Powinien być sformalizowany, a zasady możliwości protestowania powinny być opisane w Regulaminie – kto może złożyć, w jaki sposób, kto je rozpatruje itd.

7. Zgłoszone przez mieszkańców pomysły, które już są w planach miasta do realizacji w kolejnych latach, nie powinny być weryfikowane negatywnie z tego powodu.

WYBÓR PROPOZYCJI DO REALIZACJI

1. Zasady głosowania i wyboru pomysłów do realizacji

- Przygotowanie instrukcji głosowania przez Internet (z informacją jak zagłosować krok po kroku) dla osób, które nie korzystają z komputera na co dzień;
- Opracowanie jasnego sposobu zbierania i przetwarzania danych (na potrzeby weryfikacji osób głosujących) przez Urząd lub wprowadzić głosowanie tajne;
- Przeznaczenie pozostałej po wyborze kwoty na realizację pomysłów niewybranych w głosowaniu.

- Głosować na pomysły w danym rejonie mogą tylko mieszkańcy danego obszaru;
- Wprowadzenie „ważenia głosów” - mieszkańcy w okolicy danego projektu (np. do 1 km) mają większą siłę głosu;
- W projektach poddanych pod głosowanie warto zamieszczać i pokazywać konkretne rzeczy, które zostaną zakupione;
- Wprowadzenie dodatkowego pola przy pomysłach poddanych pod głosowanie, które mieszkańiec mógłby zaznaczyć w trakcie głosowania. Pole z tekstem: „realizacja tego pomysłu niesie za sobą ryzyko...” lub „mam wątpliwości dotyczące realizacji tego pomysłu”. Gdyby dużo osób zaznaczyło to pole to władze musiałyby podjąć dodatkowe działania w trakcie realizacji (np. organizacja konsultacji społecznej);
- W przypadku wprowadzenia pomysłów o charakterze międzydzielnicowym ograniczenie możliwości głosowania do mieszkańców wyłącznie tych dzielnic (potem liczona jest średnia głosów).

2. Metody wyboru pomysłów:

- Wprowadzenie możliwości oddania głosu na „tak” i na „nie” lub „za” i „przeciw”. Pomysły, które w głosowaniu uzyskują dodatni bilans tj. przeważającą liczbę głosów na „tak” lub „za” powinny zostać zrealizowane;
- Umożliwienie oddawania głosów przeciwko realizacji danego pomysłu. Ponadto, pomysły, które otrzymają dużo „minusów” (określenie liczby) nie mogą zostać już ponownie zgłoszone;
- Głosowanie negatywne, czyli zamiast wyboru pomysłów do realizacji, wybór pomysłów, których „nie chcemy”.

3. Organizacja punktów głosowania:

- Mieszkańcy powinni mieć możliwość głosowania w mobilnych punktach głosowania – papierowo i elektronicznie np. za pomocą tabletu. Punkty głosowania powinny być organizowane w miejscach, gdzie jest dużo ludzi;
- Wsparcie etapu głosowania przez inne instytucje samorządowe np. udostępnienie komputera w bibliotece oraz wsparcie pracownika, który pomoże w głosowaniu.

4. Informowanie o głosowaniu:

- Informowanie (jeszcze przed rozpoczęciem głosowania) o pomysłach poddanych pod głosowanie, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszarów, w których może powstać zgłoszony pomysł;
- Dotarcie do osób i grup osób wykluczonych cyfrowo np. seniorów.

5. Wsparcie autorów pomysłów przy promocji pomysłów poddanych pod głosowanie

- Przygotowanie listy rekomendacyjnej dla autorów pomysłów;
- Mikrogranty (drobne kwoty) na promocję dla autorów pomysłów;
- Głosowanie preferencyjne na projekty – ustalanie priorytetu poszczególnego pomysłu. Pozwala na zauważenie preferencji mieszkańców (można szeregować dowolną liczbę projektów, część pozostawić bez nadania preferencji).

REALIZACJA

1. Pomysł wybrany w głosowaniu nie może być zmieniony. Musi być zrealizowany w kształcie, w którym został poddany pod głosowanie.
2. Zniesienie wymogu realizacji zadania w ciągu roku i umożliwienie realizacji wybranych zadań dłużej niż jeden rok.
3. Poprawa realizacji zadań w ramach budżetu partycypacyjnego. Prowadzenie nadzoru nad jakością realizacji pomysłów oraz monitorowanie efektów realizacji (w celu lepszej oceny w kolejnych latach). Sprawdzenie, czy realizowane zadania zaspokajają potrzeby, które były celem pomysłu.
4. Ustalenie praw i obowiązków autorów, mieszkańców i urzędników na etapie realizacji pomysłów.
  - Mieszkańcy powinni być bardziej włączeni w realizację – powinni wiedzieć co się dzieje w ich okolicy;
  - Zwiększenie odpowiedzialność autora za realizację danego zadania lub umożliwienie autorom kontrolowania przebiegu realizacji jego pomysłu;
  - Wprowadzenie możliwości oceny jednostki/komórki realizującej pomysły w ramach budżetu partycypacyjnego na podstawie poziomu realizacji pomysłów;
  - Prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do autorów pomysłów i mieszkańców nt. przebiegu realizacji zadań publicznych (wykonanie projektu wykonawczego, organizacja przetargów itd.).
5. Obowiązkowa realizacja zadań, które w trzech edycjach (trzech poprzednich?) uzyskały bardzo dużo głosów, ale nie zostały wybrane w głosowaniu.

INNE

1. Zasady budżetu partycypacyjnego:
  - Procedura powinna zapobiegać „przekrętom”, czyli uniemożliwienie zgłaszania pomysłów osobom lub przedstawicielom firm, które później będą je realizowały;
  - Utrzymanie wymogu organizacji spotkania otwarcia przed każdą edycją (powinny być prezentowane plany dzielnicy oraz zasady budżetu partycypacyjnego);
  - Wydzielenie odrębnej puli środków na projekty inwestycyjne i projekty „miękkie”;
  - Możliwość „adopcji pomysłów” na każdym etapie, czyli zaopiekowanie się czymś pomysłem (jeżeli np. autor pomysłu nie chce/nie może się nim dalej zajmować);
  - Zwiększenie kwoty przeznaczonej na budżet partycypacyjny;
  - Wprowadzenie jednolitych i jasnych zasad podziału środków na dzielnice np. proporcjonalnie do liczby mieszkańców;
  - Umożliwienie zgłaszania do budżetu partycypacyjnego pomysłów o charakterze ogólnomiejskim oraz dzielnicowym. Autor pomysłu powinien zdecydować czy projekt będzie dzielnicowy czy miejski. Projekty ogólnomiejskie powinny spełniać określone kryteria np. są skierowane do wszystkich mieszkańców, koszt realizacji przekracza określoną kwotę;
  - Umożliwienie zgłaszania pomysłów międzydzielnicowych – na granicy dwóch dzielnic;
  - Wprowadzenie budżetu tematycznego – ograniczenie możliwości zgłaszania pomysłów do wybranej dziedziny/dziedzin;

- Niektóre tereny np. objęte ochroną konserwatora zabytków, powinny być wyłączone z budżetu partycypacyjnego – nie powinno się tam zgłaszać i realizować projektów;
  - Ograniczenie możliwości uczestniczenia w budżecie partycypacyjnym tylko do osób pełnoletnich;
  - Opracowanie katalogu zadań miasta przekazanych do realizacji dzielnicom, czyli takich zadań, które są możliwe do realizacji w ramach budżetu partycypacyjnego;
  - Harmonogram procesu powinien być bardziej przystępny dla mieszkańca np. zgłaszanie pomysłów latem, zamiast zimy;
2. Zadbanie o dobrą promocję procesu:
- Ambasadorowie budżetu partycypacyjnego. Przed rozpoczęciem procesu powinno się zaangażować przedstawicieli mieszkańców;
  - Pokazywanie korzyści z udziału w budżecie partycypacyjnym na każdym etapie;
  - Zorganizowanie „dużej” kampanii promocyjnej budżetu partycypacyjnego;
  - Aktywizacja seniorów np. poprzez Warszawską Radę Seniorów. Warto pokazać ich moc sprawczą;
  - Nawiązanie współpracy z radami osiedli i wspólnotami mieszkaniowymi do informowania o budżecie partycypacyjnym.
3. Nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi – korzystanie z ich wsparcia na każdym etapie.
4. Powołanie pełnomocników/doradców przypisanych do danego projektu – może to być inny/doświadczony projektodawca, który będzie wspierał autora projektu na każdym z etapów.
5. Finansowanie w ramach budżetu dzielnicy/jednostki – poza budżetem partycypacyjnym pomysłów powtarzających się, czyli takich które były zgłaszane w kilku edycjach budżetu partycypacyjnego np. zakup książek do biblioteki.
6. Aktualizacja i rozbudowanie od dodatkowe pozycje przykładowego cennika działań - „Ile kosztuje miasto”.
7. Rozszerzenie możliwości systemu internetowego wspierającego budżet partycypacyjny. Dodanie funkcjonalności pozwalającej autorom na dodanie swojego zdjęcia.
8. Otwartość, gotowość odpowiedzi na zgłaszane problemy – zaopiekowanie się człowiekiem np. wyjaśnienie wszystkich wątpliwości albo zapewnienie mediatora w sytuacjach konfliktowych;
9. Pilotaże - eksperymentowanie z procedurą. Testowanie nowych rozwiązań np. głosowanie negatywne w pojedynczych dzielnicach/rejonach miasta.

Jedna z grup na warsztacie zaproponowała zmianę kolejności poszczególnych etapów:

1. opracowywanie i zgłaszanie pomysłów,
2. ocena możliwości realizacji pomysłów,
3. dyskusje o zgłoszonych propozycjach,
4. wybór propozycji do realizacji.